

[Hosta och slem i luftvägarna](#)

Kikhosta är en smittsam sjukdom som ger kraftig och långvarig hosta. För de allra flesta går kikhosta över av sig själv. Barn som är yngre än sex månader kan bli allvarligt sjuka. De behandlas med antibiotika om de har eller misstänks ha kikhosta.

Barn och gravida rekommenderas vaccination mot kikhosta.

Det är nästan alltid vuxna som inte vet om att de har kikhosta som smittar små barn.

Var uppmärksam på om du har symtom som kan tyda på kikhosta och umgås nära barn som är yngre än ett år. Särskilt viktigt är det om barnet är yngre än sex månader.

En typisk kikhosta börjar som en vanlig förkylning. Barnet kan få snuva, lite hosta och ibland lite feber.

Hostan blir sedan kraftigare och efter en till två veckor övergår den i hostattacker.

Under hostattackerna kan barnet hosta tills hen blir röd-blå i ansiktet och tappar andan. När barnet till slut drar in luft hörs det väsande eller pipande ljud som kallas för kikning. Det är vanligt att barnet kräks upp slem efteråt. Hostattackerna gör ofta barnet utmattad.

Hostattackerna behöver inte komma särskilt ofta, ibland bara tre eller fyra attacker per dygn, men de kan också komma upp till femtio gånger per dygn. Det vanligaste är att de kommer på nätterna när barnet ligger ner. Mellan hostattackerna kan barnet må bra, nästan inte verka sjuk alls och ofta vara utan feber.

Hostattackerna är jobbiga, men för de flesta barn är det inte farligt. Läs mer under nästa rubrik om vilka barn det kan bli allvarligt för.

Ibland kan hostattackerna göra att barnet får kraftigt röda ögon. Det är inte farligt och det går över av sig själv efter fem–sex dagar.

Perioden med hostattacker brukar pågå i tre till åtta veckor.

Barn som är yngre än sex månader har inte fullt skydd av vaccinet. För dem kan kikhostan bli allvarlig och ibland livshotande. Extra utsatta är barn yngre än tre månader som ännu inte har fått sin första dos vaccin.

Hostattackerna kan leda till andningsuppehåll och syrebrist. Ibland kommer andningsuppehållen redan innan hostan eller kikningarna har börjat. Andra allvarliga symtom är kramper och medvetslöshet.

Kikhosta kan leda till komplikationer som lunginflammation. Det är en vanlig orsak till att barn yngre än sex månader med kikhosta behöver sjukhusvård.

Även för tidigt födda barn och barn med vissa kroniska sjukdomar kan få sådana besvär att de behöver övervakas på sjukhus om de får kikhosta.

Vuxna som inte är vaccinerade och får kikhosta kan få samma symtom som barn. Men oftast får du som vuxen lindrigare besvär, som rethosta under flera veckor.

Äldre barn och vuxna kan få kikhosta trots att de sedan tidigare är vaccinerade eller har haft kikhosta. Även då blir symtomen ofta lindrigare. Det kan därför vara svårt att skilja kikhostan från en vanlig långvarig hosta.

Kikhosta är smittsamt även när symtomen är lindrigare och mindre tydliga.

De mest intensiva hostattackerna brukar pågå i två till fyra veckor. Med tiden brukar hostattackerna sedan långsamt avta.

Kikhosta går över av sig själv, även om det ofta kan ta tid att bli helt frisk. Sjukdomen kan pågå upp till tio–tolv veckor.

Kontakta en [vårdcentral](#) så snart det går om du har ett eller flera av följande besvär:

- Du misstänker att du som är vuxen eller ditt barn har kikhosta.
- Du som är vuxen eller ditt barn har haft hosta i mer än tre veckor utan att hostan verkar avta.

Du behöver inte söka vård någon annanstans om det är stängt. Vänta tills vårdcentralen öppnar.

Kontakta en [vårdcentral](#) eller [jourmottagning](#) om något av följande stämmer:

- Ditt barn är yngre än ett år och har utsatts för kikhostesmitta.
- Du som är vuxen har haft hosta i två veckor eller mer och umgås nära med barn som är yngre än ett år.
- Du är [gravid efter vecka 27](#) och har haft hosta i två veckor eller mer.
- Du som är vuxen eller ditt barn har kikhosta och symtomen förändras, till exempel att du eller barnet får mer feber eller ont på något nytt ställe. Det kan betyda att du eller barnet har fått en följdsjukdom.

Du behöver inte söka vård någon annanstans om det är stängt. Vänta tills den jouröppna mottagningen eller vårdcentralen öppnar.

Ring telefonnummer 1177 om du vill ha [sjukvårdsrådgivning](#). Då kan du få hjälp att bedöma symtom eller hjälp med var du kan söka vård.

Sök genast vård på en akutmottagning om ditt barn är yngre än sex månader och har hosta med kikningar. Detsamma gäller barn med vissa kroniska sjukdomar som har hosta med kikningar. Det är till exempel barn med astma och barn med nedsatt immunförsvar.

Kikhosta smittar när den som är sjuk hostar eller nyser. Smittan finns i små droppar som du kan få i dig. Kikhosta smittar framför allt inomhus. För att bli smittad krävs det ganska nära kontakt med en sjuk person under mer än en timmes tid. Du kan också bli smittad om du tar på ytor där droppar har fallit och sedan gnuggar dig i ögonen eller i näsan.

Smittsamheten är störst under de första en till två veckorna, från det att symtomen har börjat. Sedan minskar smittsamheten. Det kan ta upp till sex veckor från att de första symtomen märks tills du är helt smittfri.

Från det att du har blivit smittad tar det oftast en till två veckor innan du blir sjuk.

Ovaccinerade personer och barn som är yngre än sex månader har lättast att bli smittade av kikhosta.

Med några års mellanrum sker små utbrott av kikhosta, trots att de allra flesta barn är vaccinerade. Vid varje utbrott blir barn sjuka och behöver få vård på sjukhus. Oftast är barnen yngre än sex månader. De har nästan alltid smittats av vuxna som är sjuka utan att ha andra symtom än hosta.

Det är viktigt att försöka skydda barn som inte hunnit vaccineras eller bara hunnit få en till två vaccinationer från att bli smittade av kikhosta. Var uppmärksam på symtom som kan tyda på kikhosta hos personer som umgås nära med ett barn som är yngre än ett år.

Alla barn erbjuds vaccin mot kikhosta genom [vaccinationsprogrammet för barn](#). För att minska risken för kikhosta är det viktigt att barnet följer vaccinationsprogrammet.

Gravida rekommenderas vaccination mot kikhosta. Läs mer i kapitlet [Kikhosta och graviditet](#).

Vaccinet mot kikhosta skyddar i fem till tio år. Skyddet avtar gradvis. Du är skyddad i ungefär 15 år om du har haft kikhosta.

Vuxna eller äldre barn kan därför få kikhosta senare i livet, trots att de tidigare har fått vaccin eller har haft kikhosta. Kikhostan är smittsam även då, men symtomen är ofta lindrigare.

I Sverige började barn vaccineras mot kikhosta på 1950-talet, som en del av det så kallade trippelvaccinet. Kikhostevaccinet togs bort 1979, eftersom vaccinet inte hade så bra effekt och på grund av misstanke om biverkningar. Under 1980- och 1990-talet fick allt fler barn kikhosta. 1996 började barn vaccineras mot kikhosta igen, med en ny typ av vaccin. Därefter har antalet som blir sjuka i kikhosta minskat kraftigt.

Sedan 2022 rekommenderas gravida vaccination mot kikhosta.

Det är ofta lätt för läkaren att ställa diagnosen kikhosta, om barnet har de typiska kikningarna. Det är svårare innan kikningarna har börjat, eftersom symtomen då ofta liknar andra infektioner i luftvägarna. Eftersom barnet kan verka friskt mellan hostattackerna kan det också vara svårt att ställa diagnos om barnet inte har en hostattack just vid undersökningen.

Det brukar också vara svårare för läkaren att ställa diagnosen utan provtagning på dig som är vuxen, eftersom symtomen ofta är mindre tydliga.

För att utesluta andra orsaker till hostan lyssnar läkaren på dina eller barnets lungor och undersöker svalget.

Läkaren kan ta ett prov från näsan för att kontrollera om det är kikhosta. Det görs med en särskild pinne. Det kan kännas lite obehagligt, men går fort. Svaret på provet kommer oftast efter några dagar.

Barn som är yngre än sex månader behöver ofta vård på sjukhus om de får kikhosta. Detsamma gäller ovaccinerade barn som är yngre än ett år och barn med vissa kroniska sjukdomar. På sjukhuset övervakas andningen och barnet kan få hjälp med andningen om det behövs.

Det finns inget läkemedel som gör att man blir frisk från kikhosta. Men sjukdomen kan lindras om den som är sjuk får antibiotika under den första veckan av kikningarna. Det kan också göra att risken att smitta någon annan minskar.

Antibiotika har dålig effekt om kikningarna har börjat men minskar fortfarande risken att smitta andra. Därför brukar man då ändå få antibiotika om det i familjen finns barn yngre än ett år.

Barn som är yngre än ett år och som har utsatts för smitta behandlas olika beroende på barnets ålder. De behandlas så här:

- Barn som är yngre än sex månader behandlas med antibiotika oavsett om de har symtom på kikhosta eller endast har utsatts för smitta.
- Barn mellan sex och tolv månader behandlas med antibiotika när de har fått de första förkylningssymtomen. Det kan göra att sjukdomen blir lindrigare. Dröjer behandlingen mer än en vecka efter sjukdomens utbrott är det inte säkert att behandlingen hjälper.

Antibiotika ges också till följande personer:

- Barn med vissa kroniska sjukdomar som har kikhosta och har fått symtom.
- Vuxna och barn som är äldre än ett år med kikhosta och som inte kan undvika att träffa barn som är yngre än ett år.

Hostmediciner brukar inte lindra besvären.

Du kan smitta det nyfödda barnet efter förlossningen om du är gravid när du får kikhosta. Var därför uppmärksam på om du har hostat länge. Det kan vara kikhosta utan att du tänker på det.

Du kan behöva behandling med antibiotika om du får kikhosta efter vecka 27 i graviditeten. Även de som umgås nära barnet kan behöva antibiotika. På det sättet kan det nyfödda barnet skyddas från att bli smittat. Det är en läkare som avgör om du och dina närstående behöver behandling.

Gravida rekommenderas vaccination mot kikhosta. Det skyddar barnet mot kikhosta flera månader efter födseln. Vaccinationen skyddar också dig som är gravid.

Vaccination rekommenderas efter graviditetsvecka 16.

Vaccination rekommenderas vid varje graviditet, även om de sker tätt.

Vaccinet förs inte över till fostret. Vaccinet gör att du utvecklar antikroppar mot kikhosta. Det är antikropparna som förs över till fostret och skyddar hen.

Prata med en barnmorska på en barnmorskemottagning om du har frågor om vaccinationen.

Vaccinationen ges med en spruta. Du får sprutan på utsidan av överarmen. I sprutan ingår även vaccin mot stelkramp och difteri.

En del kan bli svullna och ömma där de har fått sprutan. Det brukar gå över inom några dagar. En del kan känna sig trött eller må illa. Ibland kan man få feber.

Vaccinationen påverkar inte dig, din graviditet eller fostret negativt. Flera andra länder har gett vaccin mot kikhosta till

gravida i flera år. Studier har visat att vaccinet gör att det blir mycket mindre risk för att barnet ska bli sjuk i kikhosta innan hen har hunnit bli vaccinerad.

Läs mer om [hur vaccin fungerar](#).

Här kan du få [råd om du är rädd för sprutor och nålstick](#)

Det finns flera saker som du kan göra för att det ska kännas lättare för barnet. Du kan pröva samma saker om du är vuxen och har kikhosta.

- Låt barnet sova med huvudet högre än vanligt. Det kan göra det lättare att andas. Prova att lägga några extra kuddar under madrassen vid sängens huvudända.
- Se till att barnet dricker lite extra. Dryck kan göra att slemmet blir lättare att hosta upp.
- Det går bra att vara ute om den som är sjuk orkar.
- En del mår bättre om det är svalt i sovrummet.
- Det kan vara bra att ha en hink vid sängen. Ofta kan ett sjukt barn få flera hostattacker varje natt. Det kan komma mycket slem och ibland kräks barnet.
- Det är vanligt att barn tappar aptiten när de har kikhosta. Det viktiga är att barnet äter. Låt barnet äta det som hen är sugen på.

De flesta barn behöver vara hemma från förskola eller skola under den mest intensiva sjukdomsperioden. Barnet kan gå till förskolan eller skolan igen när hen orkar, även om hostan är kvar. Barnet behöver också vara feberfri ett dygn utan att ha tagit febernedsättande läkemedel

När de första typiska tecknen på kikhosta märks hos barnet har den mest smittsamma perioden ofta redan varit. Därför hjälper det inte ur den synpunkten att barnet stannar hemma. Risken att smitta andra minskar också när hostan inte är lika kraftig, även om barnet fortfarande kan vara smittsam.

Du som är vårdnadshavare ska berätta för personalen på förskolan eller skolan att barnet har kikhosta. De ska i sin tur informera vidare om kikhostesmittan och att andra barn kan ha smittats. På så sätt kan föräldrar med barn som är yngre än ett år vara uppmärksamma på sjukdomen. Barnen kan då få behandling tidigt om det behövs.

I samband med kikhostan kan barn få [lunginflammation](#) eller [öroninflammation](#). Då kan barnet få feber eller verka sjuk på annat sätt. Barnet kan till exempel bli trött, hängig, gnällig, ha ont någonstans eller få minskad matlust. Då bör du kontakta vårdcentralen igen.

Det är mer ovanligt att du som vuxen får någon följsjukdom.

Kikhosta orsakas av bakterien *Bordetella pertussis*. Bakterien gör att slemhinnorna i luftvägarna blir inflammerade och svullnar upp. Hostan är en reaktion på svullnaden och kroppens försök att göra sig av med vävnaden som är skadad.

Kikhosta är en [anmälningspliktig sjukdom](#). Det betyder att den läkare som ställer diagnosen måste anmäla det till smittskyddsläkaren i länet och till Folkhälsomyndigheten.

Du ska få vara delaktig i din vård. För att kunna vara det behöver du [förstå informationen](#) som du får av vårdpersonalen. Ställ frågor om det behövs. Du ska till exempel få information om behandlingsalternativ och [hur länge du kan behöva vänta på vård](#).

Även barn ska få vara [delaktiga i sin vård](#). Ju äldre barnet är desto viktigare är det.

Du har möjlighet att [få hjälp av en tolk](#) om du inte pratar svenska. Du har också [möjlighet att få hjälp av en tolk om du till exempel har en hörselnedsättning](#).

-
- Att vårda tillfälligt sjuka barn hemma
 - Att ge läkemedel till barn

Folkhälsomyndigheten:
Kikhosta

Senast uppdaterad:
2024-05-27
Redaktör:
Jenny Magnusson Österberg, 1177.se, nationella redaktionen
Granskare:
Joachim Luthander, barnläkare, Karolinska Universitetssjukhuset, Stockholm

På 1177.se får du råd om hälsa och information om sjukdomar och vilka mottagningar du kan kontakta. Logga in för att läsa din journal och göra dina vårdärenden. Ring telefonnummer 1177 för sjukvårdsrådgivning dygnet runt. 1177 ger dig råd när du vill må bättre.

I

I

I

[Behandling av personuppgifter](#)

[Hantering av kakor](#)

[Inställningar för kakor](#)

1177 – en tjänst från [Inera](#).